

Від редакції "ПМ": Курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників у Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського передбачають опанування слухачами шістьма програмними модулями за однією із форм навчання: денною (трьохтижневою, двотижневою), очно-дистанційною та дистанційною.

Усі програми курсів розраховані на 144 години навчальної діяльності вчителів. Названі форми навчання відрізняються співвідношенням годин, відведених на аудиторні і позааудиторні заняття, та тривалістю перебування слухачів у ПОППО (трьохтижневі курси – 108 год., двотижневі та очно-дистанційні – 72 год., дистанційні – 18 год.). Зменшення терміну навчання вчителів в інституті (від 108 год. до 18 год.) обумовлює необхідність збільшення їхньої самостійної роботи над програмними модулями в міжкурсовий період (від 36 год. – до 126 год.).

Підвищення кваліфікації педагогів здійснюється за навчальними модулями: "Філософія освіти та інформаційні технології", "Удосконалення педагогічної майстерності", "Менеджмент освіти", "Актуальні проблеми теорії предмета та методики викладання", "Діагностико-аналітичний модуль", "Практична діяльність вчителя на базі школи, районного (міського) методичного об'єднання".

На допомогу педагогам у підготовці до курсів підвищення кваліфікації редакція розпочинає публікацію програм і навчально-тематичних планів програмних модулів. Першим пропонуємо Вашій увазі соціально-гуманітарний модуль "Філософія освіти та інформаційні технології".

УДК 37.012:101

## ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО КАПІТАЛУ ВЧИТЕЛЯ

Подається програма, навчально-тематичний план соціально-гуманітарного модуля "Філософія освіти та інформаційні технології", рекомендації з опанування філософією освіти в сучасному контексті розвитку ІКТ. Пропонований модуль спрямований на підвищення рівня сформованості вчителів загальних компетентностей, визначених проектом "Тюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі", та на допомогу педагогам у розробленні й удосконаленні власної філософії освіти з питань стратегій і технологій навчання.

**Философия образования и информационные технологии - основа профессионального капитала учителя**  
Представляется программа, учебно-тематический план социально-гуманитарного модуля "Философия образования и информационные технологии", рекомендации по овладению философией образования в современном контексте развития ИКТ. Предлагаемый модуль направлен на повышение уровня сформированности у учителей общих компетентностей, определенных проектом "Тюнинг - гармонизация образовательных структур в Европе", и на помощь педагогам в разработке и совершенствовании собственной философии образования по вопросам стратегий и технологий обучения.

**Philosophy of education and information technologies are basis of the professional capital of teachers**  
The program, educational and thematic plan of social and humanities module "Philosophy of Education and Information Technologies", recommendations on mastering the philosophy of education in the current context of ICT are presented. The proposed module is aimed at raising the level of formation of teachers' general competencies, which are defined by the project "Tuning Educational Structures in Europe", and at assisting teachers in developing and improving their own philosophy of education on strategies and learning technologies.

### Пояснювальна записка для вчителя, який готується до КПК у ПОППО

*Усі люди – філософи.  
Карл Поппер*

Навчальний модуль "Філософія освіти та інформаційні технології" – це нові ідеї для поліпшення якості роботи вчителя, орієнтир у налагодженні педагогічних комунікацій, упевненість у власних можливостях щодо змін в освіті України, збагачення компетентнісного капіталу вчителя, незалежне та відкрите до інновацій педагогічне мислення.

Філософія освіти – допомога в оволодінні педагогом дослідницькою стратегією навчання. Роботу із модулем радимо розпочати із запитань і завдань для самоконтролю з метою визначення найбільш гострих проблем сучасної системи освіти та пошуку способів їх розв'язання.

**Мета модуля.** За змістом пропонований модуль "Філософія освіти та інформаційні технології" є поліваріантним і має на меті:

- ♦ допомогти вчителю оволодіти двома порівняно новими гуманітарними технологіями в українській освіті – філософією освіти та грома-

дянською освітою як інтегративною галуззю гуманітарних знань із підготовки громадян до життя в умовах демократії;

- ♦ сприяти підвищенню ефективності педагогічної взаємодії шляхом розвитку комунікативної культури вчителя та забезпечення його інструментарієм для підготовки учнів до налагодження різних видів комунікацій;

- ♦ сформувати у слухачів уміння та навички отримувати інформацію й оперувати нею відповідно до власних запитів і вимог сучасного високотехнологічного суспільства.

**Завдання модуля.** Основне завдання модуля "Філософія освіти та інформаційні технології" – навчати вчителів таким навичкам і знанням, які б дозволили встановити проблеми, від яких потерпає суспільство, і розв'язувати їх. Активне навчання націлюється на сучасне і майбутнє суспільство. Учитель виступає агентом соціальних реформ і змін української освіти, її інтеграції у світовий простір, як керівник проектів і лідер досліджень, допомагає учням усвідомити проблеми, які стоять перед людством.

**Зв'язок програми з іншими науковими програмами, планами, темами.**

В основі змісту модуля лежать ідеї прямування наявних шкіл до ідеалу шкіл майбутньо-

го. Критеріальною основою зазначеної стратегії можуть бути критерії програми "Активна школа" – продукту шестирічної співпраці American Councils і Ради з громадянської освіти у коледжі Рассела Сейджа (США), що спрямований на активну взаємодію навчального закладу і спільноти у формуванні свідомої особистісної позиції та громадянської компетентності учнів. Такими критеріями є: створення сприятливого навчального і професійного середовища, забезпечення активності навчального закладу у спільноті, створення безпечних умов для учасників навчально-виховного процесу, прозоре управління та справедливе оцінювання.

1) **СПРИЯТЛИВЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ** – школа створює середовище для навчання, у якому всі учні можуть досягнути повного розкриття своїх здібностей до навчання, особистого розвитку, готовності до праці та громадянської відповідальності. У такому середовищі для навчання школа заохочує учня до сприятливого поєднання традиційної навчальної діяльності з діяльністю, спрямованою на розв'язання завдань у класі та у спільноті.

2) **СПРИЯТЛИВЕ ПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ** – школа забезпечує сприятливе професійне середовище, в якому адміністрація та педагоги можуть досягти повної професійної самореалізації завдяки можливості брати участь у розробці й удосконаленні навчального плану, у прийнятті рішень на рівні школи та у співпраці з відповідними професійними спільнотами. В умовах збереження власної автономії під час здійснення навчального процесу та відсутності примусу щодо обміну власним досвідом, учителя та вихователі мають змогу більше дізнатися про такі підходи до освіти, в основі яких міститься принцип розв'язання задач. Адміністрація школи підтримує розвиток педагогічного колективу, заохочуючи його до оптимального поєднання традиційних і нетрадиційних уроків, предметів і способів контролю знань.

3) **АКТИВНІСТЬ У СПІЛЬНОТІ** – школа вбачає себе активним і корисним членом ширшої спільноти, що формує оточення учня (сім'я учнів, сусіди, місцеві заклади, університети, урядові установи, комерційні структури та недержавні організації). Вплив цієї спільноти на особистість школяра повинен враховуватися при укладанні шкільних планів і прийнятті навчальним закладом важливих рішень. Школа має інтегрований план управління ресурсами, який при виконанні навчальних програм допомагає ефективно використовувати як внутрішні ресурси школи, так і зовнішні ресурси у ширшій спільноті освітан. Сюди належить партнерство із місцевими закладами різних форм власності, спрямоване на сприяння успіхам у навчанні, особистому зростанню, готовності до майбутньої праці та підвищенню громадянської відповідальності учнів.

4) **СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ** – школа є безпечною і справедливою установою, де шкільна дисципліна і безпека підтримуються на засадах чітких, відомих усім правил поведінки. Існують також правила здорової і безпечної поведінки, дотримуючись яких, керівництво школи виявляє нездорові та небезпечні умови, які потребують зміни.

5) **ПРОЗОРЕ УПРАВЛІННЯ** – рішення щодо діяльності школи приймаються із дотриманням оптимального поєднання різних підходів до прийняття рішень (згори донизу, знизу догори

та спільно), ґрунтуючись на принципах відкритості спілкування між учнем, учителем і батьками; прозорості прийняття рішень; послідовного дотримання правил прийняття рішень і законного порядку; підтримання успішного функціонування навчального закладу.

6) **СПРАВЕДЛИВЕ ОЦІНЮВАННЯ** – прогресивні зміни у своїй діяльності школа презентує через відстеження динаміки позитивних зрушень в особистості учня та удосконалення навчальних програм на основі урахуванні потреб спільноти та держави в цілому.

**Форми проведення занять.** Модуль викладається в інтерактивному режимі – у процесі вільного обміну думками та знаходження рішення або розв'язання відповідної проблеми на основі поєднання результатів наукових досліджень і власного педагогічного досвіду слухачів. Перевірка якості засвоєння модуля здійснюється на семінарі, заліках і при написанні курсових робіт. На семінарі для обговорення обираються із запропонованих 3-4 питання, найбільш актуальних для слухачів, на залік виносяться всі питання. Слухачі можуть підготувати курсову роботу із проблем філософії освіти та громадянської освіти. Тема роботи обирається із запропонованої тематики або індивідуально за погодженням із кафедрою філософії і економіки освіти ПОШПО. При підготовці до семінару та заліку слухач курсів повинен ознайомитися з рекомендованою літературою і засвідчити свої знання основних напрямів сучасної філософії освіти та громадянської освіти.

Відповідно до Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес ЗНЗ інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" (2011 р.), на практичних і семінарських заняттях передбачено роботу зі створення презентацій, таблиць, діаграм, розроблення текстових документів, використання готових електронних продуктів, Інтернет-технологій. Для підвищення *інформаційної грамотності* педагогічних працівників здійснюється електронне листування слухачів із викладачами КФІЕО. Для слухачів, які проходять підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання, укладено електронний посібник із лекціями викладачів і допоміжними матеріалами.

**Обсяг модуля.** Обсяг соціально-гуманітарного модуля "Філософія освіти та інформаційні технології" становить 36 годин (аудиторних і позааудиторних), тобто 1 кредит за термінологією європейської кредитно-трансферної системи оцінювання (ЄКТС). Кредит – це одиниця, яка використовується для вимірювання навчального навантаження слухача в термінах часу, необхідного для досягнення визначених результатів навчання.

Кількість аудиторних і позааудиторних годин та їх співвідношення залежать від обраної вчителем форми підвищення кваліфікації. До позааудиторних занять належать самостійна робота слухачів (підготовка до семінару/заліку, підвищення кваліфікації у міжкурсовий період) та консультації викладачів (див. далі "Навчально-тематичний план модуля").

Самостійна робота вчителя в міжкурсовий період, виконана у визначеному в навчальному плані обсязі, відображається у Творчій книжці педагога.

**Компетентнісний капітал.** Навчальний модуль "Філософія освіти та інформаційні технології" спрямований на розвиток у вчителів за-

гальних компетентностей, до яких за проектом "Тюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі", зараховують інструментальні, міжособистісні та системні. Опанування вчителями змістом модуля сприяє розвитку таких компетентностей:

1) **Інструментальних компетентностей**, до яких належать:

- ♦ **Когнітивні здатності** (здатність аналізувати наявні педагогічні ідеї та технології з позиції їх ефективності та відповідності вимогам сьогодення, здійснювати аналіз педагогічних систем різних країн з метою пошуку нових ідей для поліпшення результатів власної роботи);

- ♦ **Методологічні здатності** (здатність оптимально організувати час і визначати відповідні стратегії навчальної діяльності учнів, удосконалювати шкільне навчальне середовище, вивчати та порівнювати наявний досвід вирішення подібних ситуацій, критично аналізувати власну професійну діяльність);

- ♦ **Технологічні навички** (навички та вміння, пов'язані з використанням технологічних прис-

троїв, навички роботи з комп'ютером та управління інформацією);

- ♦ **Лінгвістичні навички** (навички підготовленого та непідготовленого монологічного мовлення, аудіювання, формулювання наукового та методичного висловлювання, точного та до речного використання термінології, логічного, послідовного та достовірного викладу матеріалу).

2) **Міжособистісних компетентностей** (навички налагоджувати прямі й опосередковані комунікації, дотримуючись наявних етичних правил; вести дискусійні діалоги у професійному спілкуванні; розуміти знакові коди різних видів комунікацій і вміти користуватися ними; формувати комунікативну культуру учнів).

3) **Системних компетентностей** (здатність до системного аналізу педагогічних явищ, розроблення місії навчального предмета в навчальному процесі).

*Нехай Вам щастить у самовдосконаленні!*

**Навчально-тематичний план соціально-гуманітарного модуля "Філософія освіти та інформаційні технології" курсів підвищення кваліфікації у ПОШПО**

Види занять і робіт	Форми навчання		
	КПК тритижневі	КПК двотижневі, очно-дистанційні	КПК дистанційні
<b>Аудиторна робота:</b>	<b>14</b>	<b>8</b>	<b>2</b>
<i>Лекція 1.</i> Сучасна філософія освіти: особистість, суспільство, економіка, держава.	2	2	1
<i>Лекція 2.</i> Європейський вибір: громадянська компетентність, критичне мислення, якість освіти	2	2	–
<i>Лекція 3.</i> Комунікації, полікультурність в освіті та міжетнічні відносини в суспільстві	2	2	–
<i>Лекція 4.</i> Інтернет-технології в освіті: принципи та концепція роботи, основні інформаційні сервіси з громадянської освіти.	2	–	–
<i>Практикум.</i> Основні інформаційні сервіси Інтернет і методи інтерактивного обміну інформацією.	2	–	–
<i>Семінар.</i> Філософія освіти – передумова професійної і громадянської компетентності вчителя.	2	2	–
<i>Залік по модулю</i> "Філософія освіти та інформаційні технології"	2	–	1
<b>Позааудиторна робота:</b>	<b>22</b>	<b>28</b>	<b>34</b>
Консультації викладачів	3	–	–
Самостійна робота слухачів у міжкурсовий період	19	28	34
<b>Всього:</b>	<b>36</b>	<b>36</b>	<b>36</b>

## ЗМІСТ МОДУЛЯ

**ЛЕКЦІЯ 1. Сучасна філософія освіти: особистість, суспільство, економіка, держава**

**Мета:** Визначити функції філософії освіти у сучасному реформуванні освіти України, ознайомити з основними напрямками сучасної філософії освіти, систематизувати уявлення про освітні моделі та технології. Сприяти формуванню впевненості педагогічного працівника у власних можливостях щодо позитивних змін у суспільстві через розвиток системних і методологічних компетентностей особистості відповідно до пріоритетів модернізації української освіти, її впливу на розбудову демократичного суспільства, економіку та державне будівництво.

**План**

1. Освіта як чинник змін у суспільстві та його економіці. Формування особистості та проблема стандартизації і профілізації освітнього простору.
2. Предмет філософії освіти та її місце в системі наукового і педагогічного знання. Класифікація основних напрямків у сучасній філософії освіти.
3. Економіка освіти і сучасна школа.
4. Значення філософії та економіки освіти для педагогічної діяльності. Роль і можливості вчителя у вирішенні проблем сучасного освітнього процесу.

**Література:** 2, 7, 13, 21, 28, 32, 38.

**ЛЕКЦІЯ 2. Європейський вибір: громадянська компетентність, критичне мислення, якість освіти**

**Мета:** Надати слухачам інструментарій сучасної філософії освіти з розвитку інструментальних (методологічних) і системних компетентностей учителя (освітнього керівника) для вирішення педагогічних проблем модернізації української освіти та її інтеграції у світовий простір. Розкрити особливості критичного мислення і технологічні засади впровадження громадянської освіти в навчально-виховний процес.

**План**

1. Проблеми і перспективи розвитку освіти України і Полтавської області у світовому контексті. Поняття якості освіти.
2. Розвиток методологічних і системних компетентностей учителя як основа реформування української освіти.
3. Формування громадянської компетентності учнів і учителів у сучасній школі та технології критичного мислення в навчальних курсах.
4. Форми репрезентації знань в європейській освіті (комунікація, розпакування, компактифікація, мініатюризація, канонізація, навчальний план).
5. Філософська рефлексія онтологічних, антропологічних, епістемологічних, аксіологічних, естетичних і етичних проблем освіти.

**Література:** 12, 13, 14, 16, 31, 36, 41.

**ЛЕКЦІЯ 3. Комунікації, полікультурність в освіті та міжетнічні відносини в суспільстві**

**Мета:** розкрити сучасне розуміння феноменів "комунікація", "комунікативна культура" в освітньому дискурсі, охарактеризувати структуру комунікативного процесу. Розвивати міжособистісні компетентності слухачів (навички налагоджувати прямі й опосередковані комунікації, вміння кодувати інформацію, використовуючи етичні правила комунікації у глобальних інформаційних мережах, здійснення комунікативного процесу із мінімальною втратою інформації). Розкрити значення полікультурних комунікацій у розвитку суспільства. Стимулювати вчителів до підвищення рівня власної комунікативної культури та активізації діяльності щодо формування комунікативної культури учнів.

**План**

1. Сучасне осмислення феномена комунікації. Структура комунікативного процесу.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти. Особливості невербальної передачі інформації у процесі міжкультурної взаємодії.
3. Культура електронного спілкування.
4. Полікультурні комунікації як фактор збагачення суспільства. Призначення та основні механізми реалізації полікультурної освіти.
5. Толерантність як складова комунікативної культури особистості. Внесок національних меншин Полтавщини у розвиток культури регіону.

**Література:** 4, 8, 13, 30, 40.

**ЛЕКЦІЯ 4. Інтернет-технології в освіті: принципи та концепція роботи**

**Мета:** Ознайомити з основними поняттями, призначенням і структурою Інтернет, принципами взаємодії комп'ютерів у мережі. Розкрити концепцію роботи основних інформаційних сервісів Інтернету. Формувати технологічну компетентність педагогів відповідно до сучасних вимог суспільства.

**План**

1. Принципи взаємодії комп'ютерів у мережі. Основні терміни та поняття. Відносини "сервер – клієнт".
2. Типи під'єднань до Інтернету.
3. Концепція роботи основних інформаційних сервісів Інтернету. Програмне забезпечення.
4. Основні протоколи Інтернет. Формування доменних імен (система DNS).
5. Принцип знаходження ресурсів у мережі Інтернет (URL).
6. Сервіс World Wide Web. Гіпертекстовий принцип побудови інформації. Організація інформації на веб-серверах: веб-сторінка, її елементи, форми зворотного зв'язку із сервером.
7. Інтернет та інформаційна безпека.

**Література:** 6, 18.

### ПРАКТИКУМ. Основні інформаційні сервіси Інтернету і методи інтерактивного обміну інформацією

**Мета:** Представити аналітичний огляд наявних ресурсів Інтернету. Ознайомити педагогів із основними пошуковими сервісами, з можливостями використання засобів сучасних інформаційних технологій у повсякденній практичній роботі, зокрема навчально-пізнавальної діяльності. Ознайомити з регіональними та освітянськими сайтами. Формувати технологічну компетентність педагогів відповідно до сучасних вимог суспільства.

#### План

1. Ознайомлення з основними сервісами Google. Пошук інформації в Інтернеті за допомогою пошукових систем.
2. Мова запитів: основні правила, як складати оптимальні запити. Як аналізувати результат пошуку.
3. Перспективи підвищення комп'ютерної грамотності вчителів.
4. Реєстрація особистої поштової скриньки.
5. Соціальні мережі
6. Бібліотечні сервери.
7. Існуючі локальні ресурси регіону. Сервіси для шкіл.

Література: 10, 11, 20, 22, 23.

### СЕМІНАР. Філософія освіти – передумова професійної і громадянської компетентності вчителя.

#### Питання для обговорення:

1. Філософія освіти: особистість, суспільство, економіка, держава, полікультурність.
2. Філософія освіти: класифікація сучасних напрямів. Плюралізм культурно-освітніх систем та ідеалів освіченості і шлях вибору розвитку навчального закладу.
3. Європейський вибір: громадянська компетентність, критичне мислення, якість освіти.
4. Критичне мислення і громадянська освіта.
5. Комунікативна культура сучасного вчителя.
6. Шляхи запровадження демократичної освіти в навчальний процес: проблеми профілізації.
7. Громадянська освіта і технологічна компетентність як проблема сучасної освіти.
8. Етичні проблеми сучасного вчителя та їх вирішення.
9. Проблеми розроблення плану розвитку школи за критеріями моделі активної школи (сприятливе навчальне середовище; сприятливе професійне середовище; створення безпечних умов; прозоре управління; справедливе оцінювання; активність у спільноті).
10. Технології викладання навчального предмета (відповідно до фаху слухача).

### Письмові завдання (виконати одне за вибором):

1. Опрацюйте інформаційний збірник за матеріалами українсько-нідерландського проекту "Громадські платформи освітніх реформ в Україні": 10 днів у Нідерландах. – К.: Перше вересня, 2009. – 128 с. (Електронний варіант можна завантажити за адресою: <http://www.upper.org.ua/library/328.html>). Яка із технологій, що використовуються в освіті Нідерландів, зацікавила Вас найбільше? Чи хотіли б Ви використати її у своїй роботі?

2. Підготуйте повідомлення із досвіду своєї роботи (школи) з проблем формування громадянської компетентності учнів.

3. Підготуйте повідомлення про створення сприятливого професійного середовища у Вашій школі.

4. Складіть перспективний план роботи із учнями одного із класів (на вибір) щодо формування та розвитку у них критичного мислення.

5. Складіть каталог літератури про життя та культуру представників етнічних меншин на території Полтавщини.

6. Складіть індивідуальний план професійного самовдосконалення щодо підвищення рівня власної комунікативної культури.

### ЗАЛІК ПО МОДУЛЮ "ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ"

Для заліку з модуля "Філософія освіти та інформаційні технології" слухач самостійно обирає одну з таких його форм складання:

**А. Написати електронний лист на адресу фасилітатора семінару, в якому висвітлити одне з таких питань:**

1. Визначити самореєтинг своєї школи серед шкіл області та розробити план розвитку школи з метою його підвищення.

2. Описати педагогічну ситуацію з власної освітньої практики, що потребує на Вашу думку філософського аналізу (або не має філософського розв'язання).

3. Написати есе: "Я не люблю філософію, тому що..."

4. Перелічити інноваційні технології, методики, системи викладання Вашого навчального предмета в сучасній школі та зазначити їх філософські засади.

5. Визначити, які технології вивчення навчального предмета (математики, іноземних мов, літератури тощо) мають найвищу продуктивність? Обґрунтувати Ваш вибір.

6. Розкрити історію навчання праці у Вашій школі та визначити перспективи підвищення його ефективності.

7. Провести аналіз досліджень методики використання методу проектів при викладанні того чи іншого навчального предмета.

8. Обрати на сайті <http://edrev.asu.edu/overview.html> рецензію на книжку з проблем освіти, яка зацікавить

Вас, і укласти анотацію на цю рецензію (для вчителів англійської мови).

9. Написати есе: "Моя власна філософія освіти як учителя".

10. Сформулювати і обґрунтувати місію (завдання) навчального предмета, який Ви викладаєте, у сучасному змісті шкільної освіти.

11. Назвіть три основні ідеї, які з'явилися у Вас у результаті навчання на курсах підвищення кваліфікації і вивчення модуля "Філософія освіти та інформаційні технології". Оцініть їх конструктивність та охарактеризуйте способи, якими ви збираєтеся втілити їх у життя.

При написанні листа рекомендується вказати основні джерела, в яких ця проблема розглядається; власне її бачення; значення цієї проблеми для повсякденної учительської діяльності. Відповіді-листи обговорюються на семінарі і заліку.

**Б. Підготувати письмову курсову роботу (обсягом до 24 сторінок) з проблем філософії освіти відповідно до поданого далі переліку.**

**В. Розробити проект заявки у благодійний фонд для одержання права на підготовку проекту на отримання гранту для вирішення будь-якої освітньої (педагогічної) проблеми.**

## ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

**Тема 1. Сучасна філософія освіти: особистість, суспільство, економіка, держава**

1. Як співвідносяться поняття "філософія" і "освіта", "філософія" і "педагогіка"?

2. Сформулюйте основні проблеми філософії освіти.

3. Які напрямки у сучасній філософії освіти Вам відомі?

4. Як Ви розумієте поняття "філософія школи" і "філософія вчителя"?

5. Який зміст Ви вкладаєте у поняття "економіка освіти"? Яким чином, на Вашу думку, загальноосвітні навчальні заклади мають можливість завдяки знанням і навичкам у сфері "економіки освіти" поліпшувати свою діяльність і забезпечувати конкурентоздатність знань?

6. Дайте характеристику економічним чинникам, що впливають на розвиток освіти.

**Тема 2. Європейський вибір: громадянська компетентність, критичне мислення, якість освіти**

1. Які є моделі освіти?

2. Які можна назвати проблеми та перспективи розвитку освіти в Україні (в області, школі) в контексті європейської інтеграції?

3. Що таке якість освіти? Які фактори впливають на якість освітніх послуг? У

чому Ви вбачаєте свою роль у підвищенні якості освіти в Україні?

4. Розкрийте суть поняття "громадянська компетентність". Ваша педагогічна діяльність і формування учня-громадянина, здатного приймати свідомі рішення.

5. Чому, на Вашу думку, сьогодні є важливим формування критичного мислення школярів? Які технології формування критичного мислення засобами Вашого предмета можете назвати?

6. Визначте проблеми, які трапляються у Вашій щоденній педагогічній діяльності, коли прагнете не лише забезпечити учнів знаннями, а й навчити їх шукати інформацію та критично її осмислювати.

7. Складіть перелік напрямів удосконалення навчального середовища школи.

**Тема 3. Комунікції, полікультурність в освіті та міжетнічні відносини в суспільстві**

1. Що таке "комунікація"?

2. Які є причини втрати інформації під час здійснення комунікативного процесу. Яким чином можна враховувати ці знання при забезпеченні комунікативної взаємодії з учнями?

3. У яких документах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України визначаються обсяги навчального навантаження в загальноосвітніх навчальних закладах?

4. Визначте 3 основні проблеми щодо формування комунікативної культури учнів за схемою: причини, що призвели до виникнення проблеми – власне проблема – шляхи виходу із ситуації.

5. Які міжкультурні вміння та навички необхідно формувати в учнів відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти?

**Тема 4. Інтернет-технології в освіті: принципи та концепція роботи, основні інформаційні сервіси з громадянської освіти**

1. Назвіть сервіси Інтернету та вкажіть можливості їх використання в навчально-виховному процесі.

2. Які приклади програм браузерів Вам відомі? Який із них найпопулярніший?

3. Які пошукові сервери можна використовувати для отримання інформації?

4. Що означає сортування результатів пошуку за релевантністю?

5. Назвіть основні правила безпечної роботи в Інтернеті.

6. Знайдіть Internet-ресурси, на яких представлені матеріали з методики викладання Вашого предмета.

7. Як знайти опис літератури у бібліотечних електронних каталогах?

8. Які можливості використання Академії Google.

**Тема 5. Основні інформаційні сервіси Інтернету і методи інтерактивного обміну інформацією**

1. Які функції та можливості електронної пошти (E-mail)?

2. Сформулюйте основні правила етикету спілкування по електронній пошті.
3. Як створити поштову скриньку на поштових серверах?
4. Що таке спам?
5. Які Вам відомі програми для миттєвого обміну повідомленнями?
6. Сформулюйте основні правила роботи на форумах.
7. Вкажіть функції модератора форуму.
8. Що таке аватар?
9. Як створити власний блог?
10. Дайте оцінку використання сервісу "Щоденник.ua".

### РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Американська філософія освіти очима українських дослідників : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 22 грудня 2005 р.) – Полтава : ПОППО, 2005. – 281 с.
2. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко [та ін.] ; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя; заступники голови В. І. Луговий, В. М. Мадзігон, О. Я. Савченко; НАПН України. – К. : Інформаційні Системи, 2010. – 340 с.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал. Підручник для виховників, учителів і українських родин / Г. Ващенко. – Полтава, 1996.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посібн. / Н. П. Волкова. - К. : ВЦ "Академія", 2006. – 256 с.
5. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен. – М. : Школа-Пресс, 1995.
6. Дятло Н.В. Вікі-технології у сучасній освіті / Наталія Дятло // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – №2 (74). – С.30–32.
7. Жилияев І. Б. Словник-довідник основних понять та визначень українського освітнього законодавства / І. Б. Жилияев, Б. Г. Чижевський. – К. : Парламентське вид-во, 2010. – 106 с.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєв. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
9. Історія Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В.Остроградського. 1940 – 2010 / В. В. Зелюк (голова ред. кол.) – Полтава : ПОППО, 2010. – 576 с.
10. Каталог освітніх інтернет-ресурсів / [упор. Іщенко Л.М., Кирилюк М.В., Шостя С.П.]. – Полтава : ПОППО, 2009. – 40 с.
11. Кивлюк О. Глобальна мережа Інтернет – нове комунікативне середовище / Ольга Кивлюк // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2010. – № 4. – С. 78–85.
12. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОППО, 2006. – 328 с.
13. Клепко С. Ф. Конспекти з філософії освіти / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОППО, 2007. – 420 с.
14. Клепко С. Ф. Травелог про репрезентацію знань в освіті Нідерландів // Освіта і Болонський процес : українсько-нідерландський проект "Громадські платформи освітніх реформ в Україні" : зб. ст. / В. В. Зелюк, С. Ф. Клепко, Л. І. Нічуговська та ін. – Полтава : ПОППО, 2009. – 256 с. – С. 23–81.
15. Клепко С. Ф. Конструктиви : нарис бізнесової освіти для учителя / С. Ф. Клепко. -- Полтава : ПОПОПП, 1999. – 36 с. – (Бібліотека учителя ХХІ століття).
16. Клепко С.Ф. Освіта і освітня політика у демократичній державі // Основи демократії : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / заг. ред. А. Ф. Колодій. – Львів : Астролябія, 2009. – 832 с. – С. 686–715.
17. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями : навч. посібник / С. Ф. Клепко. -- Полтава : ПОППО, 2005. – 201 с.
18. Кожухівська Р.Б. Реалізація принципів стратегії інтернет-комунікацій та інтернет-засобів [Текст] / Р.Б. Кожухівська // Журнал европейской экономики. – 2010. – № 3. – С. 270–279.
19. Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / Я. А. Коменский, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И. Г. Песталоцци. – М. : Педагогика, 1988. – 416 с.
20. Комп'ютерна грамотність вчителів з точки зору стандартів ЄС: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Полтава, 18–20 листопада 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава : ПОППО, 2008. – 96 с.
21. Кремень В. Г. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролєєв та ін. [за ред. В. Г. Кременя]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 472 с.
22. Левченко О. М. Основи Інтернету / О. М. Левченко, І. О. Завадський Н. С. Прокopenко – Київ : Видавнича група ВНУ, 2009. – 288 с.
23. Лисенко Т. І. Роль інформаційних технологій у навчальному процесі / Тетяна Лисенко // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2010. – № 1. – С. 93–100.
24. Лутай В. С. Філософія сучасної освіти / В. Лутай. – К. : Магістр-S, 1996. – 256 с.
25. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. – К. : 2001.
26. Обласний науково-практичний семінар "Навчання в школі і економіка освіти" (27 квітня 2011 року, Полтава-Шишаки) : робочі матеріали / [упорядник Т.О.Бондар]. – Полтава : ПОППО, 2011. – 68 с.
27. Освіта України [Текст] : інформ. матеріали до III Всеукр. з'їзду працівників освіти / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; [уклад.: Б. М. Жебровський та ін. ; за заг. ред. Міністра освіти і науки, молоді та спорту, проф. Д. В. Табачника]. – К. : [б. в.], 2011. – 89 с.
28. Парламентські слухання "Запровадження 12-річної загальної середньої освіти в Україні : проблеми та шляхи їх подолання" /

за заг. ред. Є. В. Краснякова. – К. : Парламентське вид-во, 2010. – 168 с.

29. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / К. Поппер. – К. : Основи, 1994.

30. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Гергий Почепцов. – М. : "Рефл-бук", К.: "Ваклер" – 2001. – 656 с.

31. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників : наказ Міністерства освіти і науки № 930 від 06.10.2010 року, зареєстрований в Міністерстві юстиції України № 1255/18550 від 14.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

32. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні: Указ Президента України N 926 від 30.09.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents>

33. Проект ТЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template](http://tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template)

34. Реформа системи освіти в Рік освіти та інформаційного суспільства / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту; Д.В. Табачник [б. м. в., б. р. в.], 2011. – 93 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyanist/reforma-osviti>.

35. Савельєв В. Проблемне поле освітньої політики в Україні / В. Савельєв // Філософія освіти. – 2006. – № 2. – С. 83.

36. Тягло А. В. Критическое мышление: проблема мирового образования XXI века / А. В. Тягло, Т. С. Воропай. – Харьков : ун-т внутр. дел, 1999. – 285 с.

37. Філософія виховання : навчальний посібник для студентів педвузів. Ч. I. / Култаєва М. Д. (керівник авт. колективу), Євдокимов В. І., Єфімець О. П., Микитюк О. М., Прокопенко І. Ф., Радіонова І. О., Троцько Г. В. – Харків : ПДПУ, 2001. – 272 с.

38. Філософія освіти : навч. посіб. / Т. Андрущенко, В. Бех, Ю. Бех, М. Бойченко, В. Гайденко, М. Култаєва, С. Клепко, І. Степаненко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.

39. Формування лідерських компетентностей в інноваційному суспільстві: експеримент і практика : робочі матеріали обласного семінару / [упорядник Л. В. Литвинюк]. – Полтава : ПОППО, 2011. – 64 с.

40. Хабермас Юрген. Теория коммуникативного действия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://revolution.allbest.ru/philosophy/00080352\\_1.html](http://revolution.allbest.ru/philosophy/00080352_1.html).

41. Шкільний курс "Громадянська освіта: основи демократії" та методика його навчання : підручник для студентів / Т. В. Бакка, С. Ф. Клепко, Т. В. Ладиченко, Л. В. Марголіна та ін. – Х. : Вид. група "Основа", 2009. – 254 [2] с.

42. Школа успіху : уроки проекту "Громадські платформи освітньої реформи в Україні 2007-2009" / МФ "Відродження", APS International. – Київ – Утрехт. : Шк. світ, 2010. – 64 с.

## РЕКОМЕНДОВАНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

1. Сайт Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського: <http://www.ipe.poltava.ua>

2. Сторінка кафедри філософії і економіки освіти на сайті ПОППО: [http://www.ipe.poltava.ua/index.php?option=com\\_content&task=view&id=61&Itemid=61](http://www.ipe.poltava.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=61&Itemid=61)

3. Сайт проекту "Громадські платформи освітніх реформ в Україні": <http://www.upper.org.ua>

4. Міжнародний фонд "Відродження": <http://www.irf.ua>

5. Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти: <http://www.cipro.uomo.edu.ua>

6. Освітній портал "Освіта в Україні, освіта за кордоном": <http://osvita.ua>

7. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: <http://nbuv.gov.ua>

8. Електронна бібліотека науки і техніки: <http://www.nit.kiev.ua/>

9. Психологічна бібліотека: <http://psylib.kiev.ua>

10. Бібліотека користувача ПК: <http://www.is.sviconline.com/assol/>

11. Бібліотека сайтобудівництва: <http://www.i2r.ru/>

12. Науковий журнал "Філософія освіти": [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/PhilEdu/index.html](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/PhilEdu/index.html)

13. Науково-теоретичний та інформаційний журнал НАПН України "Педагогіка і психологія": [http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/pip/index.html](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pip/index.html)

14. Науково-методичний педагогічний журнал "Постметодика": <http://www.ipe.poltava.ua/pm/postmethod.html>; [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Postmetodyka/index.html](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Postmetodyka/index.html)

15. Науковий журнал "Філософія освіти (рос.)": <http://www.phil-ed.ru/Text/Number-Journ.html>

**P.S.** Ця публікація на допомогу вчителям підготовлена С. Ф. Клепком, Т. О. Бондар, Л. В. Литвинюк відповідно до програми соціально-гуманітарного модуля курсів підвищення кваліфікації "Філософія освіти та інформаційні технології", схваленої вченою радою Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (протокол № 2 від 16.02.2012 р., рецензенти П. А. Кравченко, Г. Є. Аляєв).

Викладачі кафедри готові надати консультації та будуть вдячні за зауваження і пропозиції щодо поліпшення змісту модуля "Філософія освіти та інформаційні технології". Наш e-mail : [kfleo@pei.poltava.ua](mailto:kfleo@pei.poltava.ua).

**Цитувати:** Філософія освіти та інформаційні технології – основа професійного капіталу вчителя / С. Ф. Клепко, Т. О. Бондар, Л. В. Литвинюк // Постметодика. – 2012. – № 1. – С. 11–18.

© С. Ф. Клепко, 2012. Стаття надійшла в редакцію 12.04.2012 ■